

№ 10 1939

# *Meie Aeg*





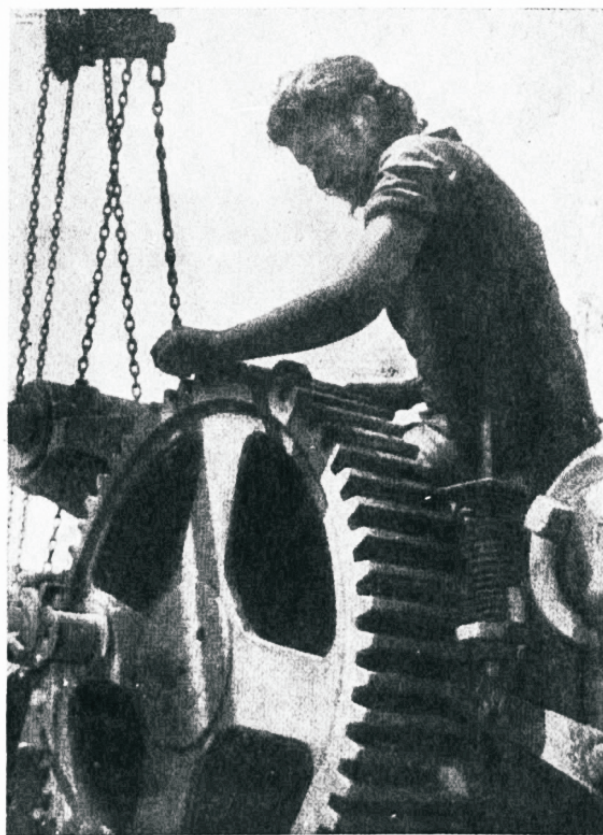
# KES ON INIMENE

Inimene on imeteldav olevus oma tegevuse, oma saavutuste ja tööga. Ta on suurte võimetega masin, mis tööle rakendatult saadab korda suuri asju. Tegevusest lakkamisel pole temas aga palju väärtusi. Vaevalt leiduks tööstust, mis masinate valmistamisel tarvitaks samu aineid, millest koosneb inimene. Mootorite monteerimisel ei tarvitata luud, vaid terast; nende kerde ehitamisel pole lihal palju väärtust, küll on aga hinnas puu; mootori käivitamisel oleks aga meeletus kasutada bensiini asemel verd.

Kui aga inimene tarvitab oma lihaseid, ergukava ja liikmeid, siis on talle allutatud iga jõud maailmas. See võim anti inimesele maailma loomisel targa Looja poolt, kes asetas ta üle kõigi olevuste ja looduse. Ei ole see tugev ega vastupidav materjal, mis teeb inimese väärtuslikuks ja vägevaks; pole see ka tema suur kuju ja kahel jalal seismine, vaid need on tema vaimsed võimed, tema mõtte-, meele- ja tundemaailm. Pole antud ühelegi teisele olevusele neid võimeid, ega arene need ka ühelegi olevusele maailmas, ükskõik kui kaua ka maailm võiks kesta.

Kui mõelda, mida inimese vaim on loonud, siis paneb see tõesti imestama. Kui prantslane F. de Lesseps lõi Suessi kanali kava ja aastal 1859 hakati seda kanali kaevama läbi 168 km laia maakitsuse, siis suurem osa maailmast vangutas kahtlevalt pead. Kaevata määratu kraav, mis pidi saama üle 10 meetri sügav ja kuni 120 meetrit lai, keset tuiskavat kõrveliiva, kus sõmerast liivast kaldad on alatises sisselangemise ohus ja kus samuum järjest keerutas üles ohtlikke tuiskliivapilvi — see näis olevat vaevalt teostatav inimesele. Kümneaastase töö tulemusena seisame aga tõsiasja ees, mis võimaldab mitmekordselt lühendada laevavahenduse Euroopa ja Aasia vahel. Siin on ühendatud inimese loov vaim ja tema töötavad lihased.

Või mõtleme Simploni tunnelile, mis 2000 meetrit üle merepinna on puuritud 20 km pikkuselt läbi Alpi kaljumägede, et luua raudteehendust Šveitsi ja Itaalia vahel. Sama loova vai-



*Inimene on kõrgem olevus Maakeral. Tema elu on soodustatud seeläbi, et ta oskab valmistada abinõud elamis-  
tarvete muretsemise hõlbustamiseks. Suutelised kõige-  
töoks on niihästi mehed kui naised.*

mu suurteoseid on maailma kõrgemaid ehitusi — Eiffeli torn Pariisis, mis oma 300 meetri kõrguse rauast massiga oleks võinud väiksemagi arvutusvea juures vajuda või langeda kokku. Inimese vaim on aga avastanud tee, kuidas kõiki neid ehitusi enne ehitusele asumist joonestada plaanidesse ja arvestada välja iga üksikasi piinlikult täpsete valemite abil.

Küsime, kas on üldse asju, mis oleks võimatu inimhõimustusele? Ta on tunginud maasügavustesse, merepõhja, mägede tippudele, õhku ja uurimustega isegi hiigelkauguses asuvasse kosmosesse. Seda on võimaldanud talle mõistus, millega Jumal teda on varustanud. „Sa jätsid ta pisut vähemaks Jumalast ja ehtisid ta auhiilguse ja iluga,“ ütleb laulik.

Ja veelgi on inimeses määratud võimeid, mida suurem osa inimestest pole avastanud ja on jätnud nad uinuvasse olekusse. Harilikult eluta looduse ja masinatega töötades ei ole kasu inimese tundemaailmast; seal on oluline vaid kaine mõistus ja täpne arvutus. Käitumisel kaasinimestega aga peab inimene suurt rõhku panema ka meeltele ja tunnetele. Tark Saalomon väljendas kord: „Mure mehe südames nõtkutab teda.“ Meie teame väga hästi, kuidas mure sunnib meid otsima üksindust ja eemalduma seltskonnast, nagu öeldakse, et „olla üks oma mu-



redegä“. Kui inimese tundemaailm on häiritud, siis ei suuda ta targalt kohelda teisi; eriti tundelikud inimesed satuvad isegi hüsteeriasse ning teevad rumalusi. Nende kohta öeldakse: „Mees, kes oma meelt ei või talitseda, see on kui maha kistud linn, mil pole müüri.“ Tugeva tahtjõuga inimesed võivad säärase inimestega kokku puutudes neid oma huvides kasutada. Seega on üks paljudest avastamata ja kasutamata jõud tahe ja meelekindlus.

Inimene võib ennast arendada uskumatul viisil. Temasse avaldavad mõju olukorrad, ümbrus, sõbrad ja raamatud, mida ta loeb. Pole midagi imestada, kui kuuleme suurtest meestest, kelle saavutusteni ei küüni harilik surelik. See and pole kaasa sündinud, vaid see on pingutavate harjutuste tulemus. Ka teadmised ja tarkus arenevad pideva uurimusega. T. A. Edison väljendas oma leiutuste kohta, et tal selleks on vaid 1% annet, aga sealjuures 99% pingutavat tööd. Ta katsetas tüdimatult. Ja need katsed kandsid vilja.

Kui inimene järjekindlalt teeb midagi, siis muutub see talle omaseks ja harjumuseks, ja lõpuks ta mõtleb, et ta teisiti teha ei oskagi. Oleme kuulnud mõnd inimest kordavat oma kõnes üht ja sama väljendust, kuigi tal pole tarvidust selle järele; kui juhitakse ta tähelepanu sellele, siis ta sageli ei teagi, et tal on selline harjumus.

Pole ka ime, et inimesed on harjunud uskmatussega. Järjekindlalt läbi aastasade on usust ja Jumala tundmisest räägitud alavääristavas toonis ja inimesed on sellega harjunud ega oskagi endale asja teisiti ette kujutada. Seepärast ütles ka Jumala Poeg Kristus maa peal elades: „Kui inimese Poeg tuleb, kas ta usku leiab maa pealt?“

Aastasajad ja -tuhanded on inimeste mõteteid valesti juhitud. Juba enne suurt maailma katastroofi veeuputuse läbi öeldi inimeste tegude kohta: „Jumal vaatas maad, ja vaata, see oli ära rikutud, sest kõik liha oli oma viisid maa peal ära rikkunud... Inimese kurjus oli suur maa peal ja kõik tema südame mõtete mõtlemised üsna kurjad igapäev.“ Juba tol korral kiskus langenud moraal inimest allamäge. Nii see on läinud edasi ja asi pole muutunud. Inimesed pole nagu enam peremehed enda üle. Kõik halvad harjumused on haaranud endasse inimese füüsilised, hingelised ja vaimsed jõud. Ja mida võime oodata inimeselt, kes pole enam peremees enda üle?

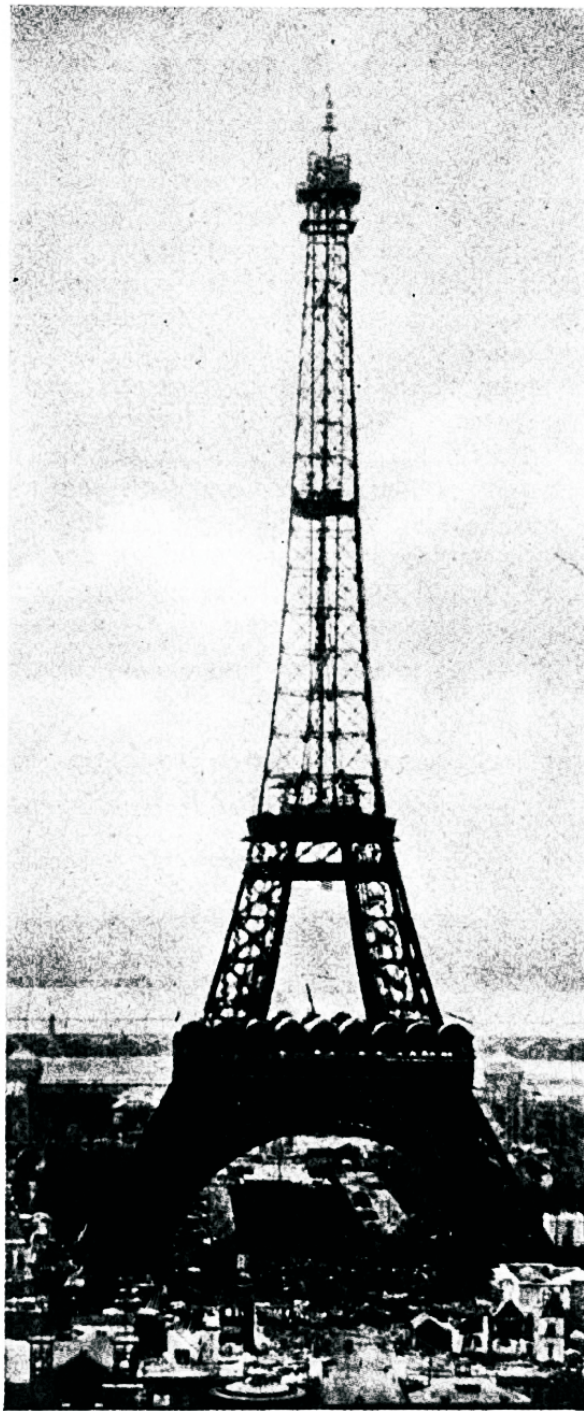
Vaadake neid peenelt viimistletud relvi, mis on töötatud välja hästi ja põhjalikult ja mis peavad teenima inimeste tapmiseks. Kõrvutage nendega jämedalt ja kohmakalt valmistatud põllutööriistu ja ütlege siis endale, kumma tööala

eest on inimese vaim hoolitsenud rohkem? Miks on see nii? Vastuseks tuleme jälle vanale teemale: See on valede harjumuste võim, millega on pidanud kohanema õilsalt valmistatud inimese vaim.

Me näeme kuidas inimest alla kisuvad tubak, viin ja kõlvatud kirjutused. Pole ruumi kõrgemale püüdvale vaimule, et saavutada midagi,

(Lõpp 155 lhk.)

V. Viirsalu.



Me vaatleme inimeste võimeid tippsaavutuste kaudu. Ja üheks nüüsguseks võib pidada 300 m kõrgust torni, mille püstitas prantsuse insener Eiffel Pariisis maailmanäituse puhuks aastal 1889. See töö on teinud surematuks selle mehe nime nii kaua kui maailm püsib.



# MUUTUV M A A I L M

Nii kui külma ja pika talve järele võime oodata ilusat kevadet, soojust ja uut elu, niisama kindlasti võime oodata paremaid aegu inimkonna ajaloo rõhuvate ja tormiste aastate järele. Sama Võim, kes juhib taevakehasid nende otsatutel teedel, juhib ka praegusi maailmasündmusi meie õnne ja rahu huvides. Pilvede järele saame jälle näha päikest ja tormide järele saabub rahu. Sellekohane sündmuste ehk ajaloo kava on avaldatud Pühakirjas ja on kokkuvõttes järgmine: Praegune maailmakord lõpetatakse Jumala poolt, kuna selle asemele tuleb seatud ajal uus riik ja kord, mis jääb püsima igavesti. „Aga nende kuningate päevil võtab taeva Jumal ühe kuningriigi üles ehitada, mis ei pea saama ära rikutud ei igavesti. See kuningriik ei pea mitte teise rahva kätte saama. See peab pihuks lööma ja ära lõpetama kõik riigid, aga ta ise jääb seisma igavesti.“

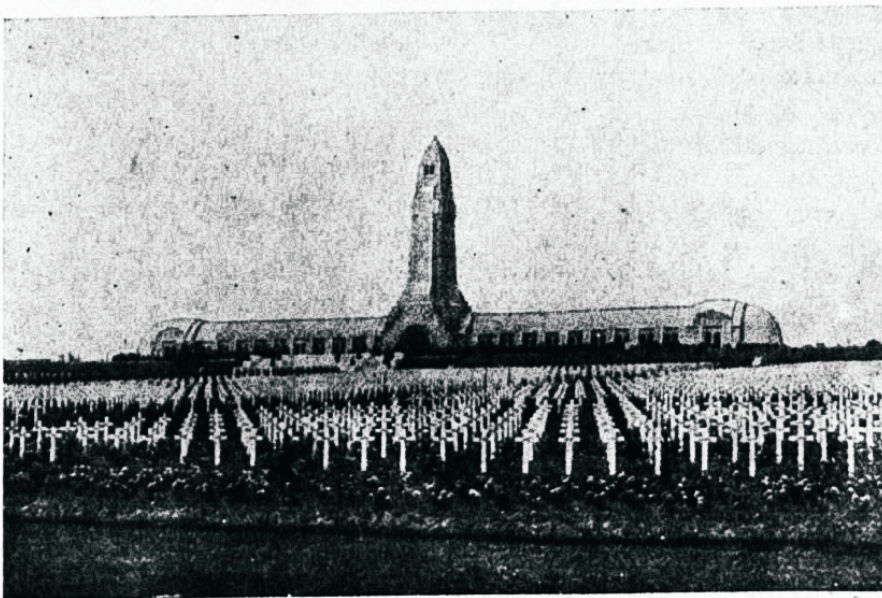
Tähendatud ülemineku-aeg on ühenduses

suurte ja kiirete muudatustega, mis peavad vappustama vana maailmakorra alustugesid niivõrd, et see täiesti kokku variseb, nii kui seda on pikemalt kirjeldatud prohvet Taanieli raamatu 2. peatükis. (Selle kohta ilmus pikem kirjeldus eelmises numbris pealkirja all „Inimkonna tee“.) Siin jälgime edasi prohvetikuulutusi, et teada millal tuleb Jumala riik ja saabuvad paremad ajad. Tutvume sündmuste ja olukordadega, millest peab inimkond läbi minema sellel ajal, kui Jumal oma kava maailma suhtes täide viib.

Esiteks peame teadma, et Jumal ei ole annud täpselt teada oma riigi ülesseadmise ja Kristuse jälletulemise aega. See on Jumala saladus. „Aga sellest päevast ja tunnist ei tea ükski, ei inglidki taevas ega ka Poeg, muud kui Isa ükski.“ Aga Jumal on annud oma sõnas küllaldaselt teadmisi, nii et hoolsad kirja-uurijad võivad teada millal aeg on ligi.

Uhel juhul ütles Jeesus oma kuulajatele:

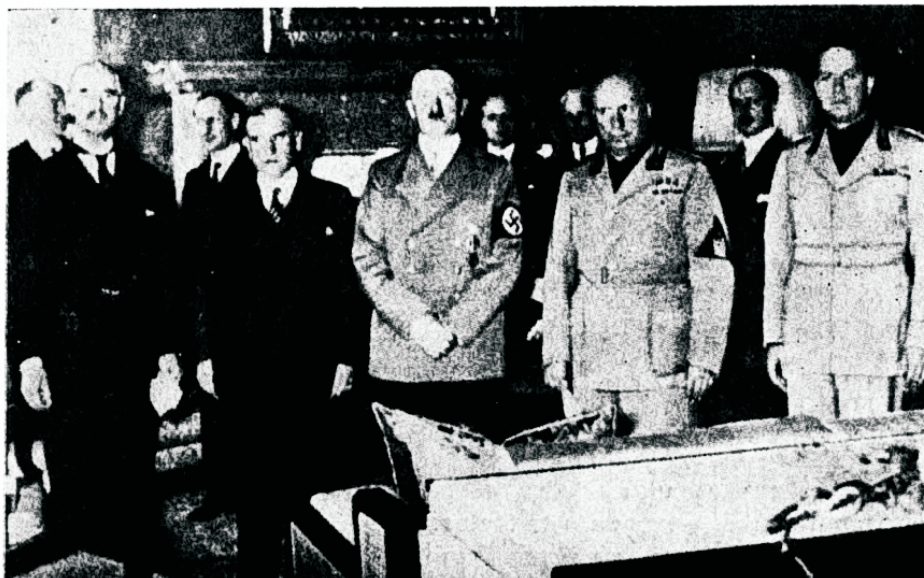
„Õhtu tulles te ütlete: ‚Hea ilm tuleb, sest taevas punab!‘ Ja homme te ütlete: ‚Täna tuleb rajuil, sest taevas punab ja on pilves.‘ Taeva nägu te oskate küll mõista, kuid aegade tunnustähti te mitte ei suuda mõista.“ Matt. 16, 2. 3. Jeesus ütles seda oma aja kaaslastele, aga kui ta täna oleks meie keskel, siis ta ütleks meilegi sedasama. Ka meil on vaja tähele panna ja uurida ajamärke. Kristus on oma jüngritele korduvalt meele tuletanud vajadust olla valvas Tema jälletulemise märkide suhtes: „Siis valvake ja paluge igal ajal, et teid arvatakse väärt põgenema kõige selle eest, mis tuleb, ja seisma Inimese Poja ees.“ Luuka 21, 36.



Mälestus möödunud maailmasõjast Douaumontis Verduni lähedal Prantsusmaal. Valupaik on muutunud rahupaigaks. Siin puhkab vaenuväljal langenud 350 tuhat sõdurit.



Prohvetikuulutus ja ajalugu näitavad, et üle rahvaste käinud sõjatuuled ja tormid on vahetpidamata muutnud maailmariikide kuju ja kaarti. Rahutused ja ebaharilikud olukorrad ühiskonna elus on olnud sageli riigielu lagunemise eelkäijad. On loomulik, kui kokkuvarisemine peab tabama korraga kõiki riike, siis selle eel peavad käima seda suuremad tunnustähed, mis ei tohiks jääda kahesilma vahele. Juhi-me tähelepanu esmalt Kristuse enese ettekuulutusele: „Ja maa peal on rahvastel ahastus ja nõutu olek... ja inimesed lähivad rammetuks kartuse ja sündmuste ootamise pärast, mis maailma peale on tulemas.“ Luuka 21, 25. 26.



Maailm on muutuv. Möödunud aastal 29. septembril Chamberlain (Inglismaa), Daladier (Prantsusmaa), Hitler (Saksamaa) ja Mussolini (Itaalia) saavutasid kokkuleppe, et nende riigid ei taha üksteisega sõida. See kokkulepe kinkis maailmale rahu vähem kui üheks aastaks.

Elame kindlasti sündmusrikkamal ajal. Suure ulatuse ja tähtsusega sündmused järgnevad kiiresti üksteisele ja inimkond seisab enneolematute olukordade ees. Jälle asuvad riigid vastastikku vaenujalal. Ka klassivaen, võitlus töö ja kapitali vahel ei näi maailmast olevat täiesti kadunud ja võib mõnes maas jälle esile tulla. Nende sündmuste laienemisel võivad eelmised Pühakirja sõnad täiel määral tõdeneda.

Maailma poliitiliste olukordade kohta on Kristus ette kuulutanud järgmist: „Aga te saate kuulda sõdadest ja sõnumeid sõjast... sest rahvas tõuseb rahva vastu ja kuningriik kuningriigi vastu.“ Matt. 24, 6. 7. Sõdu ja sõjajutte on olnud kõigil aegadel. Aga Kristuse sõnad tähendavad, et tema jälletulemise eel haaravad maailma suuremad sõjad ning rahutused. 19. sajandi Napoleoni sõdadest alates on maailmas olnud rida veriseid sõdu, aga neid kõiki ületas Maailmasõda, mis nõudis rohkem ohvreid kui kõik eelmised 19. sajandi sõjad kokku. Ajaloouurijad on leidnud, et kahekümnenda sajandi esimene veerand on olnud verisem kui kunagi varem.

Millal on olnud liikvel rohkem sõjajutte kui just praeguse rahvapõlve ajal? Jutte sõjast kuuldakse suurlinna tänavatel, turgudel ja seltskonnas. Seda kuuldakse ka maal, alevites, külates ja need tungivad maailma kõige üksikumatessse asulatesse ning meresaartele. Üle mere, metsade ja mägede kannab raadio ja telegraaf sõjasõnumeid. Neid kuuldakse raadiokõnedes, päevauudistes. Sõjast kirjutatakse ajalehtedes ja raamatutes, mida põnevusega loetakse. Nii tõdenevad Kristuse sõnad: „Aga te saate kuulda sõdadest ja juttusid sõjast.“

Pärast Maailmasõda loodeti pikemat rahu- aega. Aga see lootus ei täitunud. Peagi tekkis võidurelvastamine peaaegu kõikides suurriikides, kusjuures mõnes riigis relvastuskulud võtsid kuni  $\frac{2}{3}$  riigi eelarvest. Nende tõsiasjadega näib täituvat järgmine Pühakirja ettekuulutus: „Valmistage viisipärast sõda, äratage üles need, kes vägevad mehed, mingu üles kõik sõjamehed. Taguge oma kablid mõõgaks ja sirbid piigiks; kes on võimetu, see öelgu: Mina olen vägev.“ Joel 4, 9. Prohvet näitab siin sihilikule ja süstemaatilisele sõja ettevalmistamisele. Kus on leida sellesarnast inimkonna varem asjaloo, et iga riigi töövõimeline mees, naine ja isegi alaealised on võetud arvele ja organiseeritud sõja jaoks? Igaüks peab sõjas kaasa aitama, kes otseses lahingutegevuses, kes kaudsel teel varustuse muretsemisega.

„Taguge oma kablid mõõgaks ja sirbid piigiks!“ Nii hüüavad praegused rahvuskangelased oma kaaskodanikele. Jälle võiks küsida, kas on seda olnud inimkonna ajaloos varem, et nii suures ulatuses rahuaegseid elutarbeid püütakse kohandada sõjale? Keemia- ja tekstiilvabrikud on nii ehitatud, et neid võib muuta üle öö sõjamoona tootjaks. Kõik vanaraud, millel varem aegadel ei olnud erilist otstarvet, kasutatakse relvastamiseks.

Mis peab järgnema sellisele ettevalmistusele? Tahes või tahtmata ei pääse siin mööda Jumala hoiatusest ja otsusest: „Ärge eksige mitte, Jumal ei anna ennast mitte pilgata, sest mis inimene iial külvab, seda tema ka lõikab.“ Kal. 6, 7. Kui on külvatud vaenu ja valmistatud relvi, siis peab tulema lõikus sellele vastav, sest

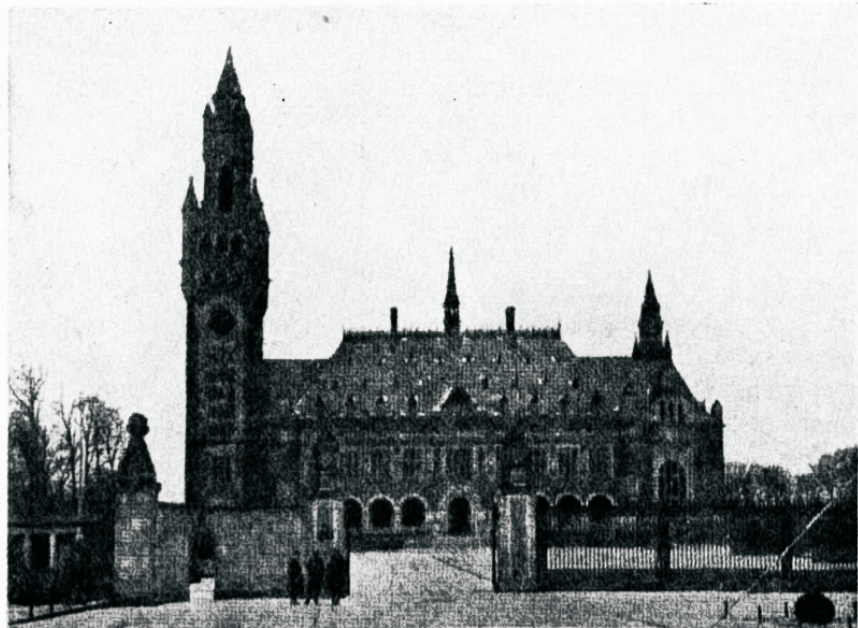


„viinamarju ei saa noppida kibuvit-  
sust. Uus ja Vana Testament näi-  
tavad ühtlaselt, et inimkonna aja-  
lugu lõpeb katastroofiga, millesse  
kisub inimesi pahatahtlik vaim. „Ja  
need on nimelt kuradite tunnus-  
tähti tegevad vaimud, kes lähevad  
kõige ilmamaa kuningate juure  
neid koguma sõtta kõigeväelise Ju-  
mala suureks päevaks. Ja need ko-  
gusid nad kokku ühte paika, mis  
heebrea keeles kutsutakse Harmag-  
edooniks.“ Ilm. 16, 14. 16.

Uhkus, kadedus, ahnus ja rah-  
vuslik vaen on olnud alati sõdade  
esilekutsujaiks. Nende taltsutama-  
tute kirgede kaudu on kurjal võim  
juhtida rahvaid ka viimsele sõjale.  
Viimist sõda nimetatakse Pühakir-  
jas Harmagedooni sõjaks ehk la-  
hinguks. Nimi Harmagedon on  
tuletatud sõnadest Har ja Megido,  
kusjuures Har tähendab mäe ja  
Megido on maakoht Isreeli la-  
gendikul Palestiinas. Isreeli legendikku nime-  
tatakse ühtlasi ka Megido oruks. Megido org  
on ajalooline ja saatuslik lahingute plats, kus  
kõik ümbruskonna rahvad on minevikus löönud  
lahinguid. Pühas ajaloo on Megido tuntud  
Jumala kohtumõistmise paigana. Seal vabastas  
Jumal Israeli miidjanite käest Kiideoni läbi.  
Seal hävitas Elias baali prohvetid jne. Seepä-  
rast on nimi Harmagedoon tähenduslik ka inim-  
konna viimse võitluse kohta.

Jumal on prohveti läbi ette kuulutanud ka  
tulevaste sündmuste arenemise viisi: „Nõnda  
ütleb vägede Jehoova, vaata õnnetus tuleb välja  
ühest rahvast teise ja suur kange tuul tõste-  
takse maa kaartest.“ Jer. 25, 32. Nii kui kahju-  
tuli algab väiksel, aga kandudes ühelt majalt  
teisele haarab tuli oma võimusesse kogu asula  
või linna, nii kannavad tulevase Harmagedooni  
sõjatuuled vaenu ja hävituse rahvalt rahvale.  
Sellel ajal on „tee valmistatud kuningatele, kes  
tulevad päevatõusu poolt.“ Ilm. 16, 12. See  
ettekuulutus tähendab suurtele Aasia rahvastele.  
Kõigil rahvastel on oma osa suures võitluses,  
millele osutab prohvet Jesaja ettekuulutus:  
„Hulga, otsekui suure rahva hääl on mägede  
peal, paganate kuningriikide mürina hääl, kes  
on kogunud, ... kes tulevad kaugelt maalt, tae-  
va otsast, Jehoova ja tema meelepahanduse riis-  
tad, kõige maa ärarikkumiseks.“ Jes. 13, 4. 5.

Veeuputuse-eelne maailm hävitati Jumala  
poolt seepärast, et inimeste mõtted olid kurjad  
igapäev ja maa oli täitunud kurjuse ning vägi-  
vallaga. Jumal on annud hoiatuskuulutuse ka



*Enne 1914. aastat leidis neid, kellel oli hea soov ühendada rahvaid  
ja lahendada küsimusi rahulisel teel vahekohtu kaudu. Rahupalee  
Haagis valmis augustis 1913, kuid aasta pärast ei olnud seda  
vaja kellelegi.*

praegusele maailmale, kus on lubatud need hu-  
kata, kes maa ära rikuvad. Viimse sõja ja vi-  
letsuse aeg on Jumala kohtu aeg, kus ähvarda-  
tud nuhtlus õelate kohta täide viiakse, nii kui  
Jumal on rääkinud: „Mürin on tulnud maa ot-  
sani, sest Jehooval on riiuasi paganate vastu,  
neid, kes on õelad, annab ta mõõga kätte. Ja  
keda Jehoova on maha löönud, need on sel päe-  
val ühest maa otsast teise, nende pärast ei tehta  
kaebust, neid ei korjata kokku ja neid ei  
maeta maha, sõnnikuks peavad nad saama maa  
peal.“ Jes. 25, 31. 33.

Tähendatud kriisiaega on nimetatud Püha-  
kirjas ka lõikuse ajaks: „Pistke sirp vilja kal-  
lale, sest lõikus on valmis.“ Joel 4, 13. „Hakka  
peale oma terava sirbiga ja lõika maha maa  
viinamäe marjade varred, sest selle kobarad on  
küpsed.“ Ilm. 14, 18.

Evangeeliumi kuulutamine on siis lõppenud.  
Inimestele määratud prooviaeg on möödunud.  
Iga inimese saatus on siis ta tegude järele eluks  
või surmaks kindlaks määratud. Siis teeb Ju-  
mal maailmaga lõpparve ja saadab ülalnimeta-  
tud otsuse täide; õigetele antakse igavene elu,  
aga õelad hukatakse. Seepärast nimetab Kris-  
tus lõikuse aega maailma lõpetuseks. Matt.  
13, 38.

Vana maailma hävinemisega on valmistatud  
tee Jumala riigile, mis peab jääma seisma iga-  
vesti. Siis asub maailmas üksainus riik, mille  
valitsejaks on Jeesus Kristus. Nüüdse riigi ko-  
danikud on inimesed kurjast maailmast. Aga  
tulevase riigi kodaniku õigused saavad ainult



need, kes nüüd Jumala käskude ehk sõnade järele elades võivad ära eneses kurja ja saavutavad täiusliku iseloomu. Uues riigis on igavene rahu. Seal ei ole enam vaenu, vägivalda ega sõda, selle kodanikud ei tunne muret ega hirmu vaenlase pärast: „Sinu maal ei pea enam väekauba tööd kuuldama, ei äraraiskamist ega kahju su rajade peal... Ja kõik su rahvas peab õige olema ja igaveseks ajaks maa pärima, kui mu istutatud võsu, minu kätetöö, et ma ennast seega ilusasti ehitän.“ Jes. 60, 18. 21.

Kristuse riigis ei ole ka enam haigust ega surma. Seepärast võivad sealsed rahvad arendada oma ettevõtteid ja töid lõpmatuseni ja saavutada suurimad eesmärgid. „Sest otsegu ühe puu päevad on, nõnda peavad mu rahva päevad olema ja minu ära valitsetud peavad oma kätetöö vanaks saatma.“ Jes. 65, 22.

Olgu need Jumala töötused julgustuseks igale kristlasele, aga eriti neile, kes kannatavad ülekohtu läbi ja kellele tulevik paistab lootusetu. Jumal on ustav; mis ta on töötanud, see sünnib. „Ei pea ükski minu sõnust enam kauaks viibima, sõna, mis ma räägin, peab ka sündima, ütleb Issand Jehoova.“ Esek. 12, 28.

**E. Laimets.**

### Kes on inimene.

(Algus 150. lhk.)

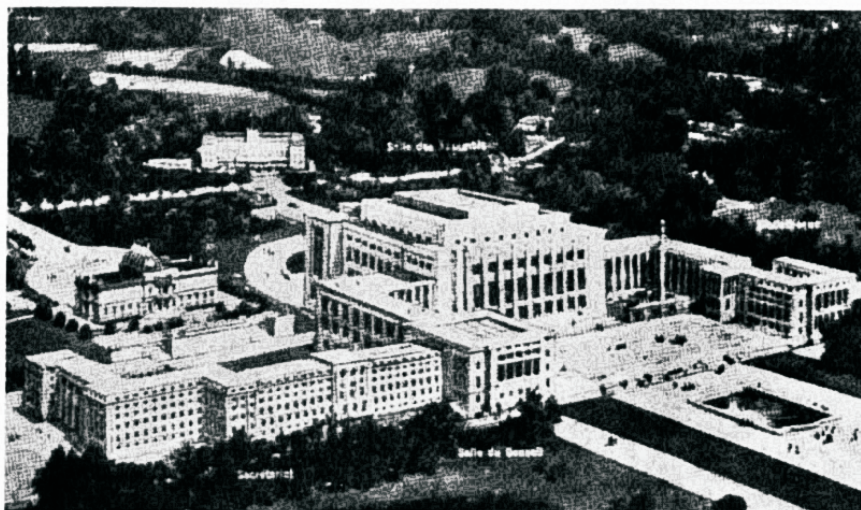
millega õilistada enda ja teiste elu. Igapäevane elu möödub rahutus madaluses, millest ükski ei saa kasu.

Peaksime endas nüüd avastama selle sisemise jõu, mis on uinunud paljudes inimestes. Peaksime ajama sirgu halbade harjumuste all küüru

vajunud selja ja maha raputama kõik madala. Kindlasti saame meiegi olla ausad, sõnapidajad, kindlad ja püsivad. Kindlasti võivad meistki kristlikud voorused murda halbade harjumuste võimu. Apostel Pauluse hoiatavad sõnad kõlavad meile tänagi niisama värsketena kui minevikus: „Seda ma siis ütlen ja hoiatan teid Issandas, et teie ei elaks enam, nagu ka paganad elavad, oma meele tühjuses, kes pimestunudena mõistuse poolest ja võõrdunudena Jumala elust nendes pesitseva rumaluse ja nende südame kallistuse tõttu on südametunnistuses tuimaks jäänud ning endid andnud kõlvatuse kätte kõike roppust ahnesti tegema... Teil tuleb endist ära heita endise elu poolest vana inimene, kes ennast hävitab, jälgides petlikke himusid; ja saada uueks oma meele vaimus.“

Jumal on inimese loonud oma näo sarnaseks ja seepärast ta ootab ka meilt, et hoiaksime oma ihusid ning oma meeli ausatena. Kuna meis elab veel nõue kõlbelise elu ja Jumala tundmise järele, siis tehkem see oma harjumuseks. See tung võib olla meis uinunud, kuid äratame ta, et saada tõeliseks inimeseks. Kõik hea and tuleb ülevalt valguse Isalt, samuti võime ka luua suurt, head ning õilsat. Miks viibida madalate asjade juures, kuna me võime endis arendada määratud jõude heaks ja kasulikuks. Jumal on loonud inimese just selleks, et ta võiks elada suurte kõlbeliste põhimõtete alusel ja nii end ette valmistada elule taeva inglite hulgas. Ta on varustanud inimese ka vastavate võimetega selle taseme saavutamiseks, andes talle tahte ja selge mõistuse. Seepärast peaksime süvenema nendesse suurtesse põhimõtetesse ja vaatlema neid. „Ja pangem maha kõik koorem ja meid nii hõlpsasti takerdav patt, vaadates usu alustajale ja täidesaatjale Jeesusele, kes risti kannatas teemale oodatava rõõmu asemel, häbist hoolimata, ja on istunud Jumala aujärje paremale poole.“

Nõnda võib saada inimene imeteldavaks olevuseks, kes võib saavutada elus edu ja olla õnnelik; kellele ükski vägi maailmas ei suuda vastu panna, sest ta on arendanud oma iseloomu, vaimu ja füüsilist olemust ning on viinud oma elu taevaste vägede kaitse alla.



*Teine rahupalee, mis on jäänud tühjaks. Pärast suurt maailmasõda võidi kahekümne aasta jooksul ehitada küll uhked ehitused Genfis rahu saavutamise eesmärgil, kuid rahvad on käinud igauks oma teed.*



# Kuidas tekkis Maakera

Kui vana on meie Maakera? Millal ja kuidas tekkis sellel elu? Vastuse andmisel asutakse kahele täiesti erinevale seisukohale. Ühed tunnistasivad õigeks piiblliliku aruande Maakera loomisest ja vanusest, milles öeldakse, et Maakera loodi kuue päevaga ja et tema vanus on umbes 6000 aastat. Teised asuvad arenemisteooria seisukohale, kus väidetakse, et Maakera on üle miljardi aasta vana ja et elu sellel on arenenud sadade miljonite aastate jooksul.

## Veeuputuse-teooria.

John Woodward (1665—1722) oli see, kes Londoni ülikooli õppejõuna kogus eelmiste sajandite uurimused ja püüdis veenda maailma selles, et fossiilid (kivistised) on varem elanud elavolevuste jääned, millede tekkimist võivat seletada veeuputuse-katastroofiga. Tema lähem sõber, kuulus Iisaks Newton, uskus samuti veeuputuse-geoloogiasse.

Woodward seletas, et savi, liiv ja teised ained, millest nüüd koosnevad lademed, katsid enne veeuputust lahtiselt, tihendamatult maapinda. Veeuputuse ajal veevood kandsid ja asetasisid ühe liigi materjali siia ja teise liigi sinna, nagu neid praegugi leiame. Ta näitas ka, et kliima enne veeuputust oli soe ja pehme ja varustas inimest vajaliku toiduga, temalt suuremat vaeva nõudmata.

Tol ajal võeti Woodwardi kirjutused teadlaste poolt õigeks. Nii kirjutas John Harris 1697. aastal: „Kõik kained ja targad inimesed on nüüd veendunud, et loomade jääned, mida tänapäev nii rohkesti leitakse maakoore kihtides, isegi kõvemas kivil, on kestav tõendus ülemaailmsest veeuputusest.“

On arvestatud, et kui kattuks terve maakera ühtlaselt veega, siis vesi oleks umbes 9.000 jalga sügav. Suured muudatused toimusid maakoores, kui „avati sügavuse allikad“ ja kui veevood kandsid kaasa maapinda moodustavaid aineid ja õõnestasid mägesid ning sünnitasid orge, kuristikke, mäeahelikke, jõgesid ja järvi. Sel ajal maeti ka maakihtidesse loomade jääned, mis seal hiljem kivinesid.

John Williams, mäe-insiner, on annud välja teose, milles arutab kivisöe tekkimist veeuputuse-teooria alusel. Suurem osa enneveeuputusaegset maapinda oli kaetud uhkete metsadega. Need uhuti ära veevooludest ja maeti kiht-kihilt mineraallademete alla, kus nad kivinesid, moodustades n.-n. „karbooni-ajastu“ kivi-

söelademed Pensilvaanias ja Inglismaal, või „kriidi-ajastu“ kivisöelademed Albertas ja Briti Kolumbia, või jälle „tertsiaar-ajastu“ kivisöelademed Saksamaal ja Austraalias.

## Arenemisteooria.

Siinjuures lühike ülevaade selle õpetuse sisust ja arenemisest. Kuulus saksa mineraloog A. G. Werner pani tähele oma kodumaal, et graniit, lubjakivi, liivakivi, kruus jne. esinesid teatud järjekorras, millest ta järeldas, et säärane on kivimite normaalne järjestik kõikjal. Ta arvas, et säärased kihid on laotud üksteise peale üle terve Maakera nagu sibula koore kihid. Teised teadlased, eriti kuulus prantslane Cuvier (1769—1832), väitsid, et teatud maakihtides või lademetes leiduvad teatud looma- ja taimeliikide kivistised. Nende teadlaste õpetuse mõjul hakati kivististe kaudu ajajärke arvestama ja nende



All mühab meri ja paekallas tõuseb järsku kui sein. Niisugune on suur osa põhjarannikust Eestis. Pildil näeme paekallast Pakri neemel. Annab mõelda kuidas tekkis säärane kihitus ja järsak.



vanadust määrama. „Sibula koore kihtide“ teooriast ei loobutud. Wernerilubja-, liiva- jne. kivimite juure mõeldi uute uurijate poolt loomade ajajärgud, millal olevat tekkinud ja elanud selgrootud, kalad, roomajad ja imetajad. Need loomade liigid olevat tekkinud ja arenenud pikade aegkondade vältel. Nende kivistised teatud maakoore lademetes iseloomustavat ajajärke, millal nad tekkisid. Üks loomaliik pidi järgnema teisele. Selles vaates seati kokku „aegkondade“ ja „ajastute“ nimestik. Cuvier uskus, et maailma on tabanud ka järjekordsed katastroofid (hävitused), milledest veeuputus olevat olnud viimane ja kõige suurem.

Charles Lyell püüdis näidata järjekordsete katastroofide asemel, et loodusjõud on olnud alati ühetasaselt tegevuses. Tähele pannes loodusjõudude tegevust ja lademeid, võidavat kindlaks määrata ka maakoore miveikku ajalooliselt. Lyelli teooria, nimelt et maakeral loodusjõud mõjuvad alati ületasaselt ja et loomade liigid on tekkinud ja elanud üksteisele järgnevalt, sai aluseks C. Darwinile põlvnemisõpetuse loomisel. Ta väidab, et kõrgemat liiki loomad on kuidagi põlvnenud madalamatest liikidest. Ometi tänapäeva teadus ei tõesta liikide tekkimist.

Inglise looduseurija T. H. Huxley (1895) ütleb oma raamatus „Loengud“ lhk. 279—288: „Meie tänapäevase teadmise ja uurimuse põhjal võib teha nende paleontoloogide (vanaaegkonna-uurijate) suurejooneliste ettekujutuste kohta üldise elujärjestiku suhtes järgmise otsuse: „Mida pole tõestatud ja miski pole tõestatav.“

Peab ütleva, et geoloogia pole viiekümne aasta jooksul ühtegi sammu edasi saanud. Ta tahab otsida ja oma teenistusse seada ainult neid fakte, mis talle sobivad. Mitte faktide põhjal ei looda teooriat, vaid ümberpöörduvalt — teooria alla tahetakse paenutada faktid.

Siin nimetame mõned tõendused, mis näitavad, et aegkondade ja järk-järguliste kivististe tekkimise ja arenemise teooria ei vasta tõele.

Arenemisteooria õpetab, et kõige vanemate põhjakihtide (ürgaja) peal võivad ette tulla ainult teatud loomaliikide kivistised, kes elasid kõige lihtsamal ja algelisemas kujus. Need eluvormid pidid olema olnud üle maa ühtlaselt. Nüüd selgub aga, et „ürgaja“ kihtide peal leitakse ka õige „noorte“ aegade kivistisi. „Nooremad“ lademed on säärastel tekkinud, et sarnanevad „vanematele“. Ümberpöörduvalt leitakse „kõige vanemaid“ lademeid, nagu seda on kambriumi lademed Baltimere ümbruses ja Põhja-Ameerikas, mis koosnevad „vaevast kõvakmuutunud ja ühtliitunud muda- ja liivamassidest“. (Encyclo-

pedia Britanica). Sellest näeme, et mõnes kohas on ühede loomade kivistised, teistes kohtades on teiste loomade kivistised põhjakihtides. Nii ei saa öelda, missuguste loomade liigid on „vanemad“ ja said varem maetud lademetesse. Veeuputuse-teooria näitab, et nad hukkusid ühel ajal.

Mitmed loomaliikide esindajad, keda loetakse vanematesse aegkondadesse kuuluvaiks, elavad veel tänapäev, kuna nad vahepealsetes ajajärkudes ei leidu. Sellega on nad „üle hüpanud“ miljonipikkused ajajärgud. See tõsiasi aga näitab selle teooria mõttetust.

Tänapäev teatakse, et „nooremad“ lademed, isegi n.-n. diluuviumi ajastikust, on vanemate lademetega samakujulised, kus ei nähtu, et nende vahel oleksid olnud pikad ajajärgud.

Väga paljudel juhtumel leitakse, et üsna „vanad“ kihid lasuvad kooskõllaliselt „nooremate“ kihtide peal, nagu seda võib leida Alberta ja Montana piirkonnas üle 20.000 inglise ruutmiili ulatuses. Eriti tüüpiliselt tulevad ilmsiks need nähted Alpides, mida nimetatakse „üksteise peale lükatuiks“. Vahelduvalt on „vanemad“ kihid lükatud „nooremate“ peale ja jälle ümberpöörduvalt „nooremad“ kerkivad vahete-vahel üle „vanemate“. Nii leiame Kesk-Montanas, Ameerikas 500 inglise miili ulatuses „aguaegkonna“ (prekambriumi) savilademed pehme „kriidijärgu“ lademetes peal. Arenemise puhul ei tohiks see nii olla. Samuti on sageli kivistised, mis peavad kuuluma „nooremasse aega“, „vanemasse aega“ kuuluvates lademetes. Sellega on jällegi ajajärgude teooria kaheldav. Üldse on võimatu ära määrata kui vana on mingisugune maakiht. Ühtki liiki kivistisi ei saa lugeda vanemaks teisest; sellega on öeldud, et lademed on aja mõõdus ühevanadused, kuigi ühed lademed on tekkinud teiste eel. Ka ei ole alumistes lademetes asuvad loomaliigid varem elanud ja välja surnud kui ülemistes.

Peab ütleva, et tänapäevane geoloogia on eriline vale ja tõe segu. Kui tänapäev ei saa luua elu eluta ainest ega teki uusi eluliike; kui teaduslikult ei saa tõendada, et eluolevused kuuluksid mitmesugustesse üksteisele järgnevatesse aegkondadesse, ja et ka kivistised oleksid mitmes vanaduses, kas võime siis veel üldse omaks võtta teistsugust maailmavaadet, kui see, et Jumal on kõik otseselt loonud ja et Piibli veeuputuselugu on õige? Tabavalt ütleb O. v. Fraas: „Teadus võib siin anda niisama vähe tunnistust kui minene oma sündimise kohta. Teadus ei tea rohkem midagi ütelda, kui seda, mis juba igapäev teada: „Alguses lõi Jumal taeva ja maa“.

M. Price järele.



# Hinge surematusest

Üks vanemaid ja raskemaid küsimusi inimesele on küsimus tema olukorra kohta pärast surma. Juba igivanast ajast alates on paganlikud mõttetargad püüdnud lahendada inimese hauataguse elu küsimust. Eriti kuulsad sel alal olid Kreeka mõtteteadlased. Nende ühine otsus oli, et inimese surres elab tema hing edasi. Asudes elama Aleksandria linna Egiptuses, nad puutusid esmakordselt kokku kristlastega. Paljud neist võtsid vastu ristiusu, kuid nad jäid siiski mõningais asjus oma paganlike vaadete juure. Üks neist ristiusku toodud tõekspidamistest oli usk hinge surematusse. Umbes teisel aastasajal pärast Kristust levis see vaade kristlaste seas ja on püsinud seal mitmes teises tänaseni.

Piiblis tarvitatakse sõna „hing“ ja „vaim“ ümmarguses arvus 1700 korda, kuid ühtegi korda ei nimetata, et see „hing“ ehk „vaim“ oleks surematu. Üks ainus kirjakoht Piiblis väljendab küll selle mõtte, aga see on valelikkude isa ütlus. Selles salmis öeldakse: „Ja madu ütles naise vastu: Teie ei pea mitte surma surema.“ 1. Moos. 3, 4. Mõnelegi Piibli lugejale tuleb meele, et on ikka öeldud, et Jumal puhus inimese ninasse elavat õhku. Sel kirjakohtal, milles kirjeldatakse inimese loomist, on hingeküsimuse kohta suur tähtsus. See salm on nõnda: „Ja Jehoova Jumal valmistas inimese, kes põrn on, mullast, ja puhus tema ninasse elavat õhku; nõnda sai inimene elavaks hingeks.“ 1. Moos. 2, 7. Kuid selles kirjakohtas ei öelda, et Jumal puhus inimese ninasse elava hinge. Siin lihtsalt öeldakse, et Jumal puhus inimesesse elavat õhku. Siin ei öelda mitte, et inimesele anti elav hing, vaid et ta sai elavaks hingeks.

Me kõik mõistame, et sõna „hing“ tähendab lihtsalt isikut, nii ka selles kirjakohtas. Inimene sai elavaks hingeks, olevuseks ehk isikuks. Paljud ei suuda uskuda loomistöö aruannet, milles öeldakse, et inimene loodi mullast. Teadlased ütlevad, et kõik need ollused, millest koosneb inimese keha, leiduvad mullas. Nii siis inimese ihu saab surres mullaks, kust ta on võetud.

Piiblis kirjeldatakse selgesti, kuidas loodi esimene inimene. Jumal ise vormis esimese inimese. Siis ta puhus inimese ninasse oma elavat õhku ja nii see sai elavaks hingeks. On tähelepanuväärne, et inimene, see Jumala loomistöö ime, tehti Looja enda poolt isiklikult. Pühakiri ütleb, et Jumal lõi inimese omaenese näo järel.

Jumal lõi inimese, aga ta ei loonud teda mitte surematuks. „Aga hea ja kurja tundmise puust ei pea sa mitte sööma, sest mil päeval sa sest sööd, pead sa surma surema.“ 1. Moos. 3, 17. Kui Jumal oleks teinud inimese surematuks, siis ta ei oleks teda sõnakuulmatuse juhuks hoiatanud ega ähvardanud surmaga, sest kui keegi on surematu, siis ta ei allu surmale.

Inimesed ei suuda õieti uskuda, et nemad ei ole surematud, kuid Piiblis tõendatakse seda selgesti. Nii ütleb Paulus: „Mille omal ajal toob nähtavale õnnis ja ainus vägev valitseja kuningate Kuningas ja isandate Issand, kellel ükski on surematu, kes elab ligipääsmatus valguses, keda ükski inimene ei ole näinud, ega võigi näha. Temale olgu au ja austus ja igavene vägi.“ 1. Tim. 6, 15. 16.

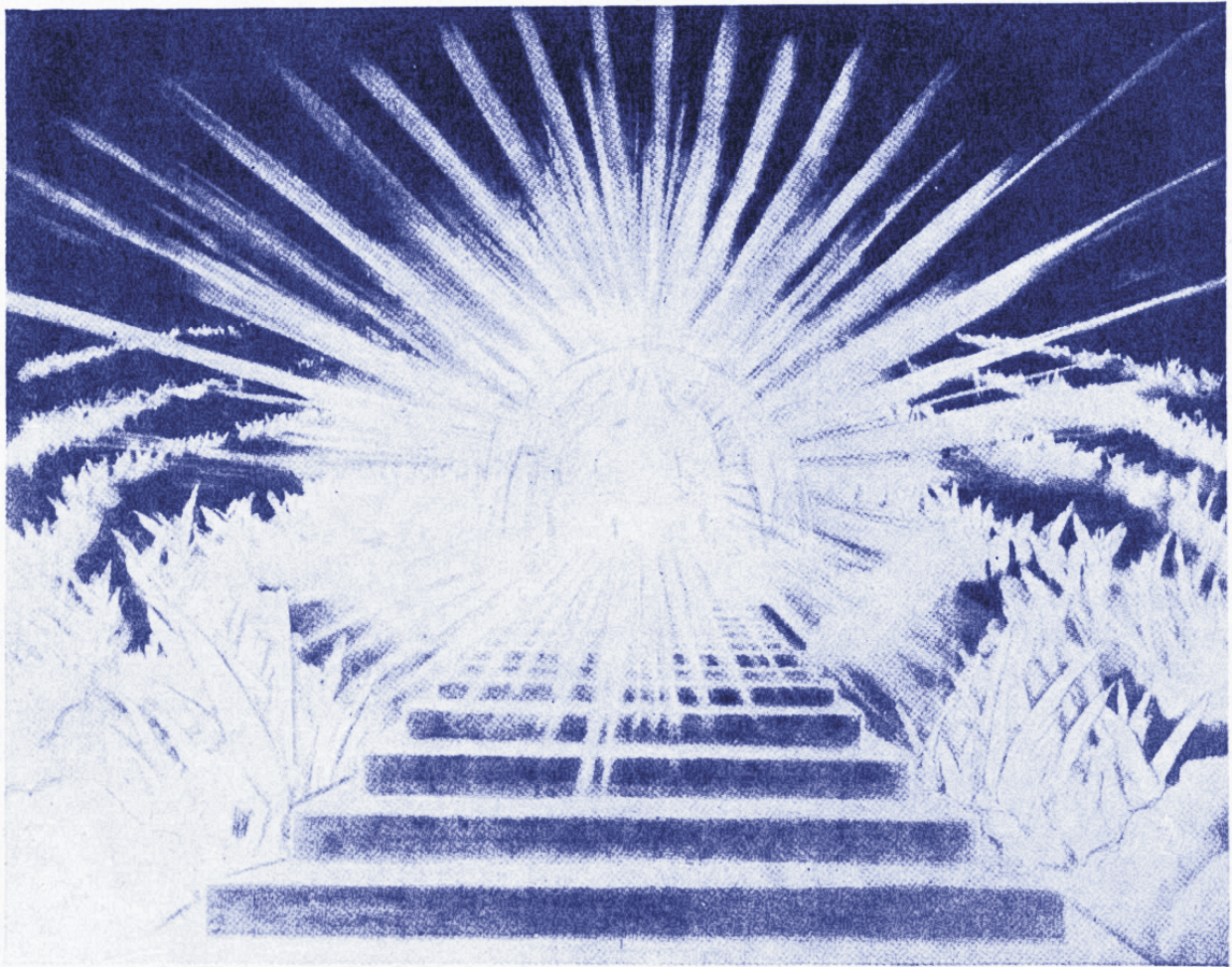
Nii Jumal ükski omab surematuse. „Sellepärast otsegu ühe inimese kaudu patt tuli maailma ja patu läbi surm, nõnda on ka surm tunginud kõigisse inimestesse, sest nad kõik on pattu teinud.“ Room. 5, 12. Surm tuli patu palgana. Isegi peaingel Lutsifer, keda hüütakse saatanaks, heideti patustamise pärast taevast maha ja ta ootab nüüd oma hävitamise päeva. Eebrea 2, 14. Et kõrgeim pühadest inglitest sai surelikuks, siis see tõendab veel kord, et ainult Jumal annab surematuse.

Et Piibel ütleb, et inimene ei ole surematu, siis ta õhutab inimest otsima „kadumatut põlve“. Room. 2, 7. Teiste sõnadega Jumal annab neile kord igavese elu, kes seda püsivalt otsivad ehk taga nõuavad. Kuid miks peaksime seda heades tegudes püsivalt otsima, kui me seda omame? Surematu on aga niisugune kallis and, et Jumal annab selle ainult neile, kes siinses elus näitavad end selle väärt olevat, — kes armastavad Jumalat kõigest südamest.

Inimesele algul võimaldati surematu sõnakuulmise läbi oma Looja vastu; aga kui ta patustas, siis ta kaotas selle ande omamise eesõiguse. Ta sai surelikuks. Nüüd on igavese elu omandamiseks ainult üks tee, nimelt Jeesuse Kristuse läbi. Mille inimene patustamise läbi kaotas, selle võimaluse võitis Kristus tagasi. „Ja nüüd on saanud avalikuks meie Önnistegija Kristuse Jeesuse ilmutamise läbi, kes on hävitanud surma ja toonud valge ette elu ja kadumata põlve evangeeliumi kaudu.“ 1. Tim. 1, 10.

Elu ja surematu on ilmunud esile evangeeliumi kaudu. Evangeeliumi läbi juhatatakse meid Kristuse, selle ainsa eluallika juure. „Ja see on see tunnistus, et Jumal on annud meile





*„Kellel üksi on surematus, kes elab ligipääsmatus valguses, keda ükski inimene ei ole näinud ega võigi näha, temale olgu austus ja igavene vägi!”*

igavese elu ja see elu on tema Poja sees. Kellel on Poeg, sellel on elu; kellel Jumala Poega ei ole, sel ei ole mitte.“ 1. Joh. 5, 12. 13. Kristuse ilmumine inimese ellu võimaldab inimesele igavese elu. Ilma temata ei ole kellelgi igavest elu. Kristus ise ütleb: „Isa armastab Poega ja on kõik annud tema kätte. Kes usub Pojasse, sellel on igavene elu; aga kes ei ole kuulikas Pojale, see ei saa elu näha, vaid Jumala viha jääb tema peale.“ Joh. 3, 35. 36. Kui meie usume Kristusesse, siis me saame igavese elu, aga kes ei usu temasse, see ei saa iial näha igavest elu.

Pühakirjas öeldakse, et kui inimene sureb, siis tema vaim ehk elu läheb tagasi Jumala juure, kes selle on annud. „Ja nõnda põrm jälle mulda saab, nõnda kui ta olnud ja vaim jälle Jumala juure läheb, kes tema on annud.“ Kog. 12, 7. Kui inimene sureb, siis on ta surma võimuses, mis on inimese vaenlane. „Viimne vaenlane, kellele ots tehakse, on surm.“ 1. Kor. 15, 26. Aga tänu Jumalale, Kristusel on võim meid vabastada. Tema ütleb endast: „Mina olen esimene ja viimne, ja elav, ja olin surnud ja vaata, ma elan igavesti. Ja minu käes on surma ja surmavalla võtmed.“ Ilm. 1, 18.

Kui Jeesus on meie sõber, siis ei ole meil midagi karta. See sõber omab hua võtmed, ja kuni me magame põrmus, siis tema kannab hoolt meie elu ehk hinge eest. Ta ainult ootab seda päeva, mil ta võib seda inimesele tagasi anda. „Sest teie olete surnud ja teie elu on varjul ühes Kristusega Jumalas. Kui Kristus, meie elu, saab avalikuks, siis ka teie saate ühes temaga au sees avalikuks.“ Kol. 3, 3. 4.

Olles surnud meie elu on Kristusega varjul Jumalas. Mis imelikumat ja kindlamat võib veel üldse olla, kui et meie elu on Kristusega varjul Jumalas. Kaks vägevaimat universumi valitsejat valvavad meie elu üle, kui me puhkame mullas. Kui Kristus tuleb, siis antakse seni hoolikalt hoitud elu usklitele tagasi. Muidugi see ei ole mitte see maine surelik elu, vaid igavene, surematu, Jumala elule sarnanev elu. Nii öeldakse Pühakirjas: „Ja otse nõnda kui meie oleme kannud muldse inimese kuju, nõnda me kanname kord ka taevase kuju... Vaata, ma ütlen teile saladuse: Meie kõik ei lähe magama, aga meie kõik muutume, äkitselt, ühe silmapilguga, viimse pasuna hüüdes. Sest pasun hüüab ja surnud tõusevad üles kadumatutena ja meie muutume. Sest see kaduv peab rõivas-



tuma kadumatusena, ja see surev rõivastuma surematusega. Aga kui see kaduv rõivastub kadumatusena, ja surev rõivastub surematusega, siis saab sõna tõeks, mis on kirjutatud: „Surm on neelatud võidusse. Surm, kus on sinu võit? Surm, kus on sinu astel.“ 1. Kor. 15, 51—55.

Kristuse tulemisel saab neile inimestele surematuse osaks, kes uskusid Temasse. Kuni Eluandja tulemiseni hoiab surm kõiki oma võimuses. Kuni selle ajani ei võida öelda, et surm oleks lõplikult võidetud. Alles siis „surev rõivastub surematusega“. Kui Kristus ei tuleks elu andma, siis ei saaks ükski elavaks. „Aga kui ei ole surnute ülestõusmist, siis ei ole ka Kristus üles äratatud. Aga kui Kristus ei ole üles äratatud, siis on meie jutlus tühine ja tühine on ka teie usk; ja meid leitakse siis Jumala valetunnistajad olevat, sest meie oleme tunnistanud Jumala vastu, et ta on Kristuse üles äratanud, keda ta ei ole üles äratanud, kui surnuid üles ei äratata. Sest kui surnuid ei äratata, siis ei ole ka Kristust äratatud. Aga kui Kristust ei ole äratatud, siis on teie usk tühine ja teie olete oma pattude sees. Siis on need, kes Kristuse sees on läinud magama, hukka saanud.“ 1. Kor. 15, 13—18. Kui aga sur-

nute hinged peaksid kusagil elama, milleks siis veel vaja ülesäratamist. See osutuks täiesti üleareuseks. Pauluse usk põhjeneb aga tulevase elu lootusel. Ta ütleb, et surnud ei asu taevast, vaid magavad. „Sest kui meie usume, et Jeesus on surnud ning üles tõusnud, nõnda ka Jumal toob esile Jeesuse läbi need, kes ühes temaga on läinud magama.“ 1. Tess. 4, 14.

Pühad magavad Jeesuses ja ootavad seda päeva, millal Eluandja nad üles äratab nende unest. Seega igavese elu saamine oleneb sellest, kas inimest üles äratatakse, või mitte. Kristus ise õpetas seda selgesti: „Ükski ei või tulla minu juure, kui teda ei tõmba Isa, kes mu on läkitanud; ja mina äratan tema üles viimisel päeval.“ Joh. 6, 44.

Usk Kristuse ülestõusmisesse ja surnute ülesäratamisesse oli ka apostlite igavese elu lootuse aluseks, nii kui kirjutab Paulus: „Sest kui me usume, et Jeesus on surnud ning üles tõusnud, nõnda ka Jumal toob esile Jeesuse kaudu need, kes ühes temaga on läinud magama, ... sest et Issand ise tuleb alla taevast sõjahüüuga, peaingli hääle ning Jumala pasunaga, ja Kristuses surnud tõusevad üles esmalt... Kinnitage nüüd üksteist nende sõnadega.“

## Kõnelemine Jumalaga

Palve on südame avamiseks Jumalale kui sõbrale. Jumal kõneleb inimesega alatasa. Kuhu iial inimene läheb, seal räägib Jumal looduse, ilmutuse ja juhtimise kaudu.

Inimesel peab olema võimalus vastamiseks, ja see on antud palve läbi. Kas võib olla suuremat eesõigust! Jumal ei saada välja karmi käsku: „Tulge nüüd ja kuulake, mis minul on öelda,“ vaid ta ütleb: „Tulge nüüd ja kõneleme selle üle koos.“

Ainult vaiksetes paikades võib tunda Jumala ligiolekut. Seal kõneleb tema ja ainult seal võime mõista tema häält.

Lunastaja tundis ära vaikuse väärtuse ja ta tõusis enne päeva algust ja läks üksildasse paika.

Samuti Taaniel tundis ära suure õnnistuse, mis saadakse palve läbi.

Kuulsad rahvajuhid nagu Lincoln, Washington ja Gladstone tundsid palves veedetud aja kasu.

Palve kinnitab hinge. See on tugevuse eeltingimuseks. Vedurid võtavad enne sõitu aega kütmiseks. Samuti peaksime meie päevatööd algama palvega.

Meie Lunastaja ütles: „Ilma minuta teie ei või midagi teha“. Ja Paulus võis öelda: „Ma võin teha kõik Kristuse läbi, kes mind vägevaks teeb.“

Palve jaoks on tähtis, et me usume. Meile öeldakse: „Ta palugu usus ja argu olgu kahevahel.“ Ja sellest, kes on kahevahel, öeldakse: „See inimene argu mõtelgu, et ta midagi saab Issanda käest.“

Usuisade elus oli usk see, mis võitis. „Usu läbi võeti Eenok ära... Usu läbi on Noa laeva valmis teinud... Usu läbi on Abraham elanud töötuse maal... Usu läbi ei tahtnud Mooses, et teda pidi väarao tütre pojaks hüütama... Ilma usuta ei või ükski Jumala meelepärast olla, sest kes Jumala juure tahab saada, see peab uskuma, et tema on ja et ta tasujaks saab neile, kes teda otsivad.“

„Anna meile andeks meie võlad, kui meie andeks anname oma võlglastele“. Nii käskis Õnnistegija meil palvetada. Jumal tahab meile andeks anda sel määral, nagu meie andeks anname oma kaasinimestele.

Viimane nõue on sõnakuulmine. „Kes nüüd mõistab head teha ega tee seda mitte, sellele on see patuks.“

Palve peale läks lahku meri, jäi seisma Jordan, olid kinni lõvide suud ja avanesid vangikoja ukсед. Palvega võidame maailma.

Olgu siis meile kallis see manitsus: „Paluge Jumalat lõppemata!“



## Üksildasel eelpostil.

### Nurjunud mõrvakavatsus.

Meie vanim misjonijaam Peruu ürgmetsis on Metraro misjonijaam, asutatud misjonär Stahl'i poolt. See asetseb idapoolsete Kordiljeeride viimaseis harudes ja oli misjonikava arendamisel kasulikuks toetuspunktiks. Koht oli arukalt valitud ja omas suuri paremusi. Sinna saadi sõita veoloomadega, ta omas tervet kliimat ega olnud kaugel ürgmetsi ja suguharupiirkondi läbivast teest, Parana, Tambo, Ucayali ning Amazonase jõgedest. Meie misjonijaamas olles külastasid meid paljud kampad piirkonna siseosast, kuhu teade meist juba oli tunginud. Saatkond teise järele tuli, metslased palusid meid tulla nende juure metsadesse ja elada nende keskel.

Pärismaalased ei tunne kiirust ega ruttu, nii edenesid meie ettevalmistused aegamisi, aga kindlalt. Läbi piirkonna reisides leidsime Sutchique ja Paraná ühtejooksul metsaga kaetud, umbes 8 km pika ja üle 3 km laia tasandiku, pampa, mis oli nagu loodud misjonikülaks. Tuleb igati kaalutleda, kui troopilisi maid teatakse edukalt asundada. Siin aga oli kõige eest hoolitsetud. Tasandik on küllalt kõrge, nii et jääb üleujutamata kõige kõrgemastki suurveest. Ta asetses Sutchique kõrgel pahemal kaldal; parem kallas on madalam. Vihmaaja suurvesi voolas üle parema kalda sealseisse metsadesse ja me jäime surmavast soopallavikust puutumata. Mullapind oli viljakas, kuid siiski niisuguse koostisega, et ei soistunud ka pikil vihmaädalail. Tasandikku kattev mets oli küll kõrgmets, kuid kõvapuid leidis seal võrdlemisi vähe. See kergendab metsaraiumist ja soodustab suurte asunduste asutamist. Pealegi lähtub Sutchiquest kaks indiaanlaste teed, mida juba vanasti on kasutatud ja mis viivad kahte tähtsasse kampa-piirkonda: Gran Pajonaali, Pachitea maakonda ja sealt Ucayali jõe juure.

Eriti tähtis oli veel see, et seal elas pealik Schángui, kes oma suguharuga meie heaks töötas. Ta oli püstitanud juba korraliku koosolekumaja ja lubas ehitada ka hüti, mis pidi mahutama mind oma perekonnaga kuni suure elumaja valmimiseni. Otsustasime selle platsi kasuks ja kolimine võis alata. Oli alanud väike vihmaaeg, mis käib suure eel, nagu kodumaal hilisülgise lumetuisk enne talve suuri lumesadusid. Nagu läbi ime tuli parajasti ilus ilm ja ühes sellega ligi 70 tugevat metslast. Nad tõid kaheksa suurt kanuud vastuvoolu kuni Yurinaqui

ja Paraná ühtejooksuni, tulid siis metsateedel Metrarosse, et kanda meie pakke. Mõned olid nii rõõmsad ja agarad, et haarasid otsekohe esimesed valmis pakid ning asusid teele.

Meie kolimine oli seotud rohke töö ja eriliste olukordadega. Ürgmetsareise tehakse teisiti kui lõbureise. Mõned kaasavõetavad asjad olid: niiskuse ja sipelgate kaitseks plekknõudesse paigutatud toiduained, nagu jahu, suhkur, riis, küpsised ja konservid, nõud söögiõliga ning petrooleumiga lampide jaoks, pakid ja väikesed kastid ravimite, tööriistade, raamatute, sööginõude, pesu, riiete, voodiriete ja välivooditega, peale selle kastid seebi ning vahetusartiklitega, mis kultuuritus ürgmetsas asendavad raha. Need ja mõned muud asjad tuli pakkida väikestesse 30—45-naelastesse pakkidesse või kompsudesse, mis metslased siis niinrihmaga sidusid selga. Nii matkasid kandjate kolonnid iga päev üks rühm. Mõlema lapse jaoks — tütar oli tol ajal kahe ja poole aastane, poiss kaheksakuine — ehitasin erilise kandetooli, milles nad võisid istuda ja lamada. Mõned eriti ustavad ja tugevad kampad kandsid lapsi üle metsaradade kanuudeni. Teised käisid eel ja raiusid teelt takistavaid liaane, kibuvitsu ning allarippuvaid oksid. Minu naine ja mina matkasime lastega koos.

Astusime kanuudesse, et alata sõitu läbi veekeeriste ja kärestike. Mõned neist kohtadest omavad pärismaalaste keeles väga paljuütlevaid nimesid, näiteks „tiigrilõuad“. Kes selle läbib, see on nagu tiigri lõugadest pääsnud. Teist nimetatakse „surnud mehe kallas“, kuna seal uppunute laibad uhutakse tasasele liivakaldale, raisakullide söödaks. Üks kastidega ettesaadetu kanuu, tugev punasest seedripuust sõiduk, üle 8 m pikk, sattus kärestikus lainete võimusesse ja paisati nii tugevasti vastu kaljurahne, et tugev paat purunes täielikult. Neli seesolijat märkasid ohtu ja hüppasid viimasel silmapilgul vette. Imekombel ei hukkunud ükski. Laadung aga läks kaduma. Hiljem leidsime kastid. Kahjuks sisu oli muutunud kõlbmatuks.

Saabusime õnnelikult määratud kohta. Vastuvõtt oli südamlük. Tohtu suguharu-piirkonna kõigist osadest oli tulnud palju metsikuid kampasid, nende seas ka Ucayalist pärit olevaid, kes olid olnud 28 päeva teel ja olid meid tundma õppinud Santaniáris. Mõned hiilgasid oma täielikes rahvariideis, sulgede ja luudega kaetud, puupulgad alahuules ning hõbeplaadikesed nina küljes. Oli aga tulnud teisigi, väga soovimatu külalisi, indiaanlasi amauéscha suguharust.



Mäslev jõgi, mille olime jätnud selja taha, polnud kaugeltki meie suurim hädaoht. Metrarost lahkudes ilmus džunglist indiaanlane. Ta oli olnud Pichanáqui jõe ääres ja ühes amauéschadega sõbralikult laagritule ääres istunud. Ta jälgis märgatamatult, kuidas pealik Santos ühele teisele oma suguharu mehele naerdes õlale löi ja talle jooginõu ulatas sõnadega: „Joo, vend! Varsti tuleb valge misjonär, kelle tahame tappa!“ Pooljoobnult rääkisid nad nende kätte langevast rikkast saagist, kui nad meid esimesel ööl ründavad ja tapavad, sel ajal kui me pahaaimamatult magame. Nad ei aimanud, et seal viibiv kampa-indiaanlane võis neid jälgida ja nende suguharu murrakut mõista. Koites lahkus ta laagrist, ruttas metslasele omase püsivusega läbi metsade ja tõi meile väärtusliku teate kavatsatud rünnakust. Kanuust lahkudes märkas inimesi, kes pealik Santot ja salga tema mehi paljude kogunenud metslaste hulgas. Veendusin, et siin oli tegemist väga tõsise tõsiasjaga, mitte kuuldusegaga.

Siin me seisime nüüd kohal, mis pidi saama meie uueks misjonijaamaks või meie varaseks hauaks. Kui olime asjad kohale pannud, kutsusin, seistes meie lühikesil postidel seisva hüti madalamal poodiumil, metslased kokku, et indiaanlaste kombe järele pidada tervituskõne. Minu suureks imestuseks olid Santos ja tema kaaslased esimesed, kes tulid ning istusid otse minu ette maha. Nad pomisesid ja kihistasid isekeskis ebamääraselt naerda, oletan, et nad rõõmutsesid heade väljavaadete pärast eelolevaks ööks. Neil polnud vähimatki aimu, et nende ettevõtet juba tunti. Tõsiseid suguharu-ettevõtteid, nagu sõjakäike või rünnakuid, hoitakse valjult saladuses, ja kes midagi sellest avaldab, see surmatakse. Vahepeal olid teisedki indiaanlased vaikselt lähenenud, moodustades kombe kohaselt suure ringi minu ümber ja teadmatult kindla ringi amauéschade ümber.

Minu kõne oli lihtne. Ütlesin neile, et olen tulnud oma perekonnaga, et elada misjonärina nende keskel. Nad hüüdsid valjusti: „See on hea, see on hea!“ Rääkisin veel oma lähemaist kavatsusist misjoniküla suhtes ja mainisin siis avalikult amauéschade mõrvakavatsust. Tume pomin läbis inimestekogu. Taheti teada, kas see on tõesti tõsi. Jutustasin neile, millise juh-

tumi tõttu sain asjast teada. Mul ei tarvitse-  
 nud palju tõendusid tuua. Üksteist süüdlast olid  
 kokkunud, nagu oleksid saanud hoobi pähe. Nad  
 ei salanud oma ettevõtet, vaid suhtusid rahuli-  
 kult oma seisukorrale. Metsik sõim algas kam-  
 pade hulgas. Tõsteti nooled. Tambo-piirkon-  
 nast tulnud pealik Umbiquiri hüüdis kõiki üle-  
 tava kõva häälega: „Vend, sa ei ole üks! Meie  
 nooled on niisama head kui amauéschade omad!“  
 Kampad ei ole inimesed, kes oma viha kustu-  
 tavad suurte ja tabavate sõnadega, nad teevad  
 seda suurte, hästitabavate nooltega. Siin oli 80  
 sõjameest valmis kaheksat vaenlast suguharu-  
 kombe järele kohtlema. Niisugune kohtumõist-  
 mine kestab ainult mõne sekundi, matmise eest  
 hoolitsevad raisakullid või krokodillid, niipea  
 kui noolte märkidega laibad visatakse metsa  
 või jõkke. Amauéschad ei lootnud ka muud.  
 Halastus on metslasile tundmatu ja naeruväärne  
 tunne.

Keelasin kampadel nooli tarvitada. Rääki-  
 sin neile, nad olevat ju mind kutsunud, kuna  
 nad tahtvat saada kristlasiks; kui niisugused ei  
 tahaks me saada silmapilgul relvastamata vaen-  
 laste mõrvareiks. Sel juhul kui nemad meie  
 vastu midagi ette ei võta, ei tee meiegi neile  
 midagi. Avatagu ring, et kokkunud vaenlased  
 saaksid lahkuda. Nad tegid seda kõheldes.  
 Kümme mõrvarit jooksis kiiresti lähedasse ürg-  
 metsa. Santos jäi. Ta tuli hiljem minu juure,  
 pani käed minu õlgadele, vaatas mulle otsa ja  
 küsis: „Vend, mis saab minust?“ Ta kartis  
 nähtavasti, et olime talle salaja asetanud mingi  
 lõksu, sest ta kordas seda küsimust tihti. Kin-  
 nitasin talle järjest, et ta võib lahkuda ja oma  
 inimeste juure tagasi minna. Mõne päeva pä-  
 rast ta lahkus viimaks lubadusega, ta minevat  
 ainult selleks, et tuua oma perekonda siia. Pi-  
 dasin seda ettekäändeks, kuni viis päeva hiljem  
 Santos oma perekonnaga tõesti minu ees seisis  
 ja küsis: „Kuhu pean oma maja ehitama? Ta-  
 han jääda misjonijaama!“

Saime hiljem väga headeks sõpradeks. Ta  
 ei tulnud kunagi kalastamiselt koju, ilma et po-  
 leks kinkinud mullegi kala. Tema naine tõi  
 alati oma istandikust puuvilja ja lilli sõpruse  
 väljendusena meie majja. Kaks aastat pärast  
 seda juhtumit ristiti Santos kui kristlane.

(Järgneb.)



# Haige eest hoolitsemine

## Haigetuba

Kui on tarvis haiget põetada erakorteris, siis tuleb temale korraldada vastav tuba. See tuba peab olema vaikne ja rahulik, nii et sealt ei käida läbi ega sinna kosta väljast müra. Ka peab see tuba olema kuiv ja puhas. Sinna ärgu jäetagu mingit üleliigset toakraami, iseäranis seal ärgu olgu pehmet mööblit ega vaipu, mis oleksid kahjuliku tolmu kogujad. Tuba ei tohi pühkida luuaga, vaid tolmu tuleb põrandalt ja mööblilt kõrvaldada niiske lapiga.

Haigetoas ei tohi midagi teha või sinna midagi jätta, mis võiks tekitada mustust või rikku- da õhku, nagu valmistada toitu, jätta tuppa toi- dujäänuseid, musta pesu jne., nõu heidetega tu- leb kohe kõrvaldada, röga kogumise nõu sage- dasti vahetada jne.

Õhk toas peab olema puhas. Kui on tunda halba lõhna, tuleb tuba tuulutada akna lahtitege- misega, kusjuures uks peab olema suletud, et ei oleks läbitõmbust. Tuulutamise ajal peab haige olema hästi kaetud, ei tohi rääkida ja peab hin- gama läbi nina. Pärast akna sulgemist mitte kohe katted ära võtta, vaid oodata mõni minut kuni toa õhk on veidi soojenenud.

Toa soojus peab püsima enam-vähem 17,5° C (14° R); hommikul võib ta ennem kõr- gem olla kui vastu õhtut.

## Haige voodi

Voodi alus (kott või madrats) peab olema pehme ja ühtlane. Kui on karta, et alust võiks rikkuda märjakssaamine, siis tuleb alus katta veekindla kummiriidiga. Voodi lina peab ole- ma puhas ja kuiv ning alati siledalt, ilma volti- deta, laotatud. Kõige parem on villane tekk, kuna see on soe ja laseb ennast pesta. Tekk peab olema küllalt suur ja mitte väga raske.

Haige voodi peab seisma nii, et juurepääs oleks vaba mõlemast küljest. Peab silmas pida- ma, et kohal, kus voodi seisab, ei oleks tugevat temperatuuri kõikumist ega oleks tõmbetuult; voodi ei tohi asetseda väga ligidal ahjule, aknale ega uksele. Voodi kõrval seisku öökapp, laud või tool hädavajaliste esemetega. Rohupudelid ja muud arstimid seisku haigest eemal.

Haige lamamisel voodis peab ära hoidma ebahütlane lamamine, nagu lohkuvajunud rist- luukoht, sest muidu tekib lihastepingutuste taga- järjel väsimus ja valu.



*Haigele muretsege hea ase ja rahulik valguseküllane tuba, millest kõik üleliigne kõrvaldatud.*

Kaua kestev voodis lamamine võib põhjus- tada mitmesuguseid häireid ja haigusi, nagu lamatis (lamamisest tekkivad haavad), kopsupõ- letik jne.

Lamatise ärahoidmise otstarbel tuleb alati piinlikult hoolitseda, et voodilina oleks sile, pu- has ja kuiv, et ihunahk oleks puhas ja kuiv. Pär- rast pesemist tuleb haige keha hoolikalt kuiva- tada ja puuderdata. Nahka tuleb karastada hõõrudes seda kamperpiiritusega, alkoholiga, külma veega, äädikalahusega või sidrunihappe- lahusega. Tarvitada kummist õhurõngast alla- panemiseks kehaosale, kus on karta lamatise tek- kimist.

Kopsupõletik tekib verepaisu tagajärjel kop- sudes pealiskaudse hingamise juures. Kopsupõ- letiku ärahoidmiseks nõuda haigelt, et ta sageli sügavalt hingaks, ning tõsta ja asetada ta vahest kõrgemale. Selleks panna selja alla vastav tel- litav seljatugi või lihtsalt ümberpööratud tool.

## Voodipesu vahetamine.

Vooditegemise puhuks olgu kõik asjad käe- pärast, et see toiming võiks olla kiire. Tuba peab olema sel ajal paras soe.

Voodipesu võib vahetada kas tõstes haige vahetuse ajaks teise voodisse või jättes haige samasse voodisse. Haige voodis lamamisel võib voodipesu vahetus toimuda järgmiselt:

a) Haige nihkub või rullub kas ise või teiste abil ühele voodiäärele. Must lina lüka-



takse haige kõrvale ja puhta lina pooleni kokkurullitud osa asetatakse samuti haige kõrvale, kuna selle lahtine osa laotatakse siledalt vabale voodiosale. Pärast seda rullub haige tagasi teisele voodiäärele puhta lina peale, ja siis tõmmatakse must lina voodist ära ja puhta lina kokkurullitud osa laotatakse laiali.

b) Must lina tõmmatakse jalutsist ja pähtsist kokku keskkeha alla. Haige tõstab kas iseseisvalt või teiste toetusel keskkeha üles, kusjuures eemaldatakse must lina ja nihutatakse alla uus lina mõlemast otsast keskkohale kokkurullitult, mis seejärel lahti rullitakse, kergitades seejuures kord haige alumist, kord ülemist kehaosa.

c) Alates jalatsist ülespoole järkjärgult nihutatakse eest ära must lina ja samal ajal rullitakse lahti varem kokkurullitud puhas lina, tõstes linade vahetuse kohal haiget, või jälle haige tõstetakse teiste abil voodist veidi üles ja samal ajal vahetatakse haige alt lina.

### I h u p e s u v a h e t a m i n e.

Voodislamajail haigeil võib ihupesuks olla ainult särk. Särgi seljastvõtmisel põetaja kergitab haige ristluukohta ning nihutab särgi selja poolt kuni õlgadeni, siis kergitab õlgade piirkonda ning tõmbab särgi esiteks üle pea ja siis alles kätelt. On haigel üks käsi vigastatud või haige, siis tuleb särk võtta ära enne tervelt ja siis haigelt kätelt. Särgi selgapanemisel toimida ümberpöörduvalt. Puhastamine enne tarvitamiselevõtmist soojendada.

Raskesti haigeil või neil, kes peavad lamama täiesti rahulikult, on soovitatav tarvitada selja poolt lahtisi särke, millel nõõpide asemel on paelad.

### H a i g e p u h a s t a m i n e j a p e s e m i n e.

Pesemine ja puhastamine värskendab, rahustab ja kosutab haiget. Kui haige ise ei saa ega jõua end puhastada, tuleb seda toimetada põetajal.

Nägu pesta iga päev.

Juukseid tuleb samuti kammida iga päev. Naisel, kes kannab pikki juukseid, jagada need kahte ossa, kammida kummalegi poolele ning teha külgedele patsid. Hoold kanda selle eest, et ei oleks täisid.

Hambaid puhastada igal hommikul ja õhtul vee ja harjaga. Suud loputada mitu korda päevas, eriti pärast söömist.

Kui haigel pole võimalik minna vanni, siis pestagu teda leige veega voodis, kehaosade kaupa, kuivatada pestud osa pärast pesemist.

### H a i g e t o i t m i n e.

Toitluspõhimõtteid peaks õppima tundma igaüks, et teada mida vajab keha nii tervise kui ka haiguse päevil.

On arsti poolt kindlaks määratud kindel dieet (söögikord), siis tuleb seda ka täpselt täita.

On aga haigel lubatud kõike süüa, siis tuleb hoold kanda, et toidu koosseis oleks küllalt otstarbekohane. Taimetoit sisaldab peamiselt suhkru- ja jahuaineid (süsivesikuid), lihatoit aga peamiselt valkaineid. Mõlemad sisaldavad ka rasva. Kuna tavaliselt tarvitatakse liig palju liha, siis haige suhtes on eriti tähtis, et tema toidu koosseis vastaks õigele vahekorrale kõigest kolmest toiduainete grupist (süsivesikud, valkained, rasvained), ja nimelt tuleb tarvitada rohkem aedvilja ja puuvilja, vähem liha.

Joogiks tarvitada keedetud vett, tehtud hapuks jõhvikamahlaga (morss), sidruniga või mõne muu mahlaga.

Iga söögi eel peab põetaja pesema haige kui ka oma käed. Söögid peavad olema parajas soojuses kui ka isuäratavalt pakutud. Haige peab toitu hästi mäluma, rahulikult sööma, mitte rutates, sealjuures vähe jooma ja võimalikult vähe rääkima, ja pärast sööki loputama suud.

Söögiaegadest tuleb täpselt kinni pidada; magab aga haige just söögi ajal, siis ei tohi teda äratada.

### H a i g e s e i s u k o r r a j ä l g i m i n e.

Haige seisukorda peame jälgima iga päev, kusjuures loeme tema pulsilöögid, hingetõmbed ja mõõdame kehasoojuse. Vastavad arvud märgime tabelisse.

Pulsi lugemise kohaks on tavaliselt tuiksoon käerandme kohal. Pulsi katsumine sünnib nimetis- (2) ja kesksõrme (3) abil kergesti rõhudes tuiksoonele. Pulssi tuleb lugeda üks minut. Normaalne pulss vastab 60—80 löögile minutis.

Hingamise arv minutis määratakse kindlaks käe asetamisega rinnale või teki liikumisest, märkides rinnakorvi tõusu ja langust ühe minuti jooksul. Seda tuleb teha haige aimamata, muidu ta kiirustab või aeglustab hingamist.

Kehasoojust mõõdetakse vastava termomeetriga. Kehasoojust võib mõõta kaenlaaugus ja suus. Termomeetri hoidmise aeg on 10—15 minutit. Normaalne kehasoojus kõigub 36° (hommikul) ja 37° (õhtul) vahel.

Haiguse jälgimine põetaja poolt on selleks, et koos arstiga teha seda, mis on ravimiseks ainulikul vajalik.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepulestee 14-a. Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. A. Eesti Liidu väljaanne. Tellimine kõigist postiasutustest. Tellimishind aastaks 2 kr. 50 s., poolaastaks 1 kr. 30 s.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükkkoda, Pikk tän. 2.  
Ilmunud 19. oktoobril 1939.

**Hind 25 senti.**